

najmlajšim, ki bi potrebovali še bodrila? Na vsah koncih in krajih nam primanjkuje vsaj teoretično naobraznega učiteljstva. Napravljajo se tečaji za tretjetnike ter gimnazijske in realne maturante. Na drugi strani pa se s takimi postopanjem naravnost žene naše mlade tovariše iz stanu in se jih gmotno oškoduje kar za cela leta. **Pravica in enakopravnost kje sta?**

Kako ozkostrčno se je postopalo na podlagi te navedbe in njenega modrega tolnačenja, naj navedem pa zgledov. Tovariša A in B sta bila pripuščena letos k izpitu in sta imela eden 10 in pol, drugi pa 11 mesecev fiktivne šolske službe. Bila sta pač tako srečna, da sta bila par mesecev prej nastavljena, predno sta oblekla vojaško suknjo. Tovariša C in D pa ni pripustil višji šolski svet k izpitu oziroma dotična izpraševalna komisija. In vendar je imel eden 11 in pol mesecev, drugi pa celo 17 mesecev fiktivno poučevanja. Bila sta pač tako nesrečna, da sta odšla po maturi takoj k vojakom. In neki funkcionar pri šolski oblasti se je celo izrazil, ko bi bila poučevala vsaj nekaj časa — če tudi samo en dan — pa bi bila pripuščena.

Komentarja menda ni potreba. Sveta dolžnost naše šolske oblasti je, da se ta krivica popravi. Naj se izda v tem oziru nova naredba, so kateri bodo vsi ti nesrečneži prišli vsaj letos jeseni k izpitu brez ozira na to, ali so službovali, predno so morali oditi k vojakom, ali ne. **Taka naredba pa naj se izda pravočasno, da se bodo dotičniki pripravili že za jesenski termin letos.**

Naša Zaveza pa naj ukrene vse potrebno, da se na tako naredbo ne pozabi na merodajnih mestih. To je tudi njena dolžnost.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Izredni občni zbor »Belokranjskega učiteljskega društva« bode 19. junija t. l. ob 13. uri v Semicu (šola). Dnevni red: 1. Volitev odbora. 2. Nadaljevanje zborovanja z 27. maja t. l. 3. Resolucije »Učiteljskega društva za Maribor in okolico.« 4. Raznoterosti. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer je zborovalo dne 20. maja 1920 pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Predsednik pozdravi navzoče, posebno goste. V iskrenih besedah se spominja svojega nekdanjega ravnatelja mariborskega učiteljskega H. Schreinerja. Navzoči v znak sožalja vstanejo in zakličejo trikratni »Slava!«. Po odobritvi zapisnika in po prečitanih došlih dopisov nam poda tov. Cvetko obširno kritiko in oceno »Šol. lista«. K predavanju so še drugi pristavili svoja mnenja. Sprejeli so se sledeči predlogi: 1. V tem okraju se vsled raznih težkoč ne bo ustanovilo društvo »Samopomoč«. 2. Vsi člani učiteljskega društva bodo pristopili kot člani k učit. konviktu s članarino let. 4 K in sicer pod tem pogojem, ako se bodo tudi učenci bivše Štajerske sprejemali na ljubljansko učiteljsko. 3. Tovariši-ice, ki še dosedaj niso člani društva, se pozovejo, da pristopijo k naši organizaciji. 4. Člani društva, ki brez vzroka izostajajo od društvenih zborovanj, se objavijo v »Tovarišu«. 5. Društvo bo pristopilo z eni: deležem k zadrugi »Tvorica učil v Ljubljani«. 6. Vsled povišanja poštnih pristojbin se opusti vsakokratno obvestilo društvenih zborovanj po pošti. Vabilo bo pravočasno prišlo v »Tovariša«. Zavezi so se poslali sledeči predlogi: 1. Po novem šol. zakonu priznana prosta stanarina in kurjava se naj učitelstvu čim prej zagura. 2. Dosedanje funkcijske doklade šol. vod naj se mesto v kronah zanaprej izplačujejo v dinarjih. 3. Z ozirom na vedno rastočo draginjo naj se draginskih doklade primerno povišajo. 4. V lepopisju se naj uvedejo enotne oblike in vseli stopnjah. 5. Upokojenim učiteljem s polno službeno dobo se naj čimprej nakaže pokojnina v isti izmeri, kakor so bili njih zadnji aktivni prejemki. 6. Učiteljskim parom se naj namesto dveh »Popotnikov« pošilja po en izvod »Učiteljskega Udrženja«. 7. Ugodnosti znižane vožnje po železnica naj bo deležno vse učitelstvo, ne pa samo ono, ki službuje v krajih ob železniški progi. 8. Tukajšnje učitelstvo se izraža solidarno z zahtevo svojih tovarišev v Prekmurju po odstranitvi v našo službo sprejetih madžarskih učiteljev, ker isti narodni stvari več škodujejo kakor koristijo. Glede sestave domoznanske učne snovi tukajšnjega okraja se sklene, da imajo isto zbrati za svoji šolski okoliš posamezni šol. voditelji i. s. d. konca tega šol. leta, na kar se ista pošlje tov. Cvetkoti, ki jo z tozadevno izvoljenim odsekom v poštinih uredi. Tovariš predsednik želi, da bi se učiteljskega kongresa v Beogradu v velikem številu udeležilo. Prihodnje zborovanje bode 1. julija 1920 v Ljutomeru, ker bode zopet vozil večerni vlak. Predavatelji se naj pravočasno oglašijo pri tov. predsedniku. — Tajnica.

+ Pedagoško društvo v Krškem ima svoj letošnji občni zbor v soboto, 19. t. m. v risalni dvorani mešč. šole v Krškem. Začetek ob pol 11. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Volitev v društveno razsodišče. 6. Volitev delegatov za Zavezino skup-

ščino v Celju. 7. Predlogi in nasveti. Opozarjamo, da se bo nudil udeležencem zborovanja izreden užitek. Učenci in učence mešč. šole v Krškem uprizorijo ta dan opereto »Gorska kraljica«, ki je dosegla pri prvih vpriporitvah velik uspeh. Začetek predstave ob 3. uri popoldne. Pričakujemo polnoštevilno udeležbo. — Odbor.

+ Velikovoško okr. učit. društvo je zborovalo 5. junija na Klopinskiem jezeru. Predsednik pozdravi navzoče, ki so se kljub neugodnemu vremenu zbrali skoro polnoštevilno. Posebej omeni in pozdravi nove člane društva. Uvodoma naglasla žalostno resnico, da je postala pedagogija koroškemu učitelstvu v zadnjem času deveta briga, ker je pač pred durmi plebscit, ki zahteva veliko truda vsakega posameznika. — Nismo se zanimali za nova stremjenja na šolskem polju, prezrli smo šolstvo in tako želi neuspel v šoli. Klič k resnemu delu v šoli in zunaj šole. Nato preide na dnevni red:

1. Nova stremjenja na šolsk. polju — poročila tov. Möderndorfer. V glavnem poda misli: preustroj učiteljskega, enotna šola in rokotvorni pouk. 2. Javna kvalifikacija — poročila tov. Čopić. Sprejme se po živahni debati sledeči protest: Učitelstvo velikovoškega okraja, zbrano na svojem rednem zborovanju 5. junija 1920. na Klopinku, protestira proti naredbi poverjenišva za uk in bogočastje z dne 23. 4. 1920, štev. 194, U. L. št. 52, s kratko motivacijo, da naredba v tej obliki ne odgovarja demokratičnim načelom. 3. Sestanek v Mariboru in UJU — poročila tov. Hren. Konča: Prejcoslej vztrajamo na tem, da se ustvari še to jesen enotna strok. organizacija, ki bo imela edino nalogo braniti samo gnotne in moralne pravice učitelstva in se boriti za častni primeren razvoj šolstva.

4. Članarina — poročila tov. Mencingerjeva. Sprejme se gloslasno predlog, da odposlije šolska vodstva društvu 1. julija in 1. septembra vsakokrat po 60 K članarine, da se izogne društvu neprijetnim terjatvam. 5. Delegati za Zavezino zborovanje v Celju: Magerl, Hren in Čopić, namestnika: Mencingerjeva in Möderndorfer.

6. Slučajnosti: Priporočila se knjižica, ki jo je izdal Narodni svet za Koroško: »Koroška vigrad«. Razprava o nar. propagandnem delu z ozirom na bližajoči se plebscit.

Predsednik se zahvali za številno udeležbo in zaključil zborovanje. —

+ Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja ima svoj redni občni zbor dne 3. julija v Vel. Laščah. Pričetek ob 10. uri dop. Vzpored: 1. Pozdrav po predsedniku. 2. Poročilo društva. 3. Volitev dveh preglednikov računov. 4. Volitev novega odbora. 5. Volitev učiteljskega razsodišča. 6. Razgovor o novem načrtu zakona o narodnih šolah. 7. Kako si učitelj ustvari in ohrani svoj ugled. Poročevalac P. Štefančič. (Poročilo odpade, ako pride poročat o socializmu vsled sklepa zadnjega zborovanja naproseni govornik iz Ljubljane.) 8. Posamezni nasveti in predlogi. Tovariši, tovarišice! Kakor že dvakrat letos, doprinesite dokaz žive vneme za razvoj društva in stanovske zavednosti tudi to pot z obilno udeležbo! — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za pliberški okraj je imelo dne 19. maja 1920 v Pliberku svoj redni občni zbor. Dnevni red je obsegal predavanje tovariša J. Velnarja o telovadbi v ljudskih šolah, predavanje tov. P. Močnika o slovenskem jezikovnem pouku na Koroškem, poročila tajnika in blagajnika, volitve in razno.

Po temeljitim in strokovnem predavanju tovariša Velnarja se sklene, da priredi predavatelj v področju društva 2 enodnevna telovadna kurza, in sicer enega v Pliberku, drugega v Guštanju. Tovariš Močnik je predaval o jezikovnem pouku s posebnim ozirom na slovensko koroško narečje in tuje, ki so se v teku dolge dobe germanizacije vrinile v naš jezik. Vsekar temeljito predavanje je bilo velikega pomena zlasti za tovariše, ki so prišli iz drugih slovenskih dežel in ki nalete pri jezikovnem pouku zaradi nepoznanja koroškega narečja in razmer vsak hip na težkoče.

Iz poročila tajnika je razvidno, da je imelo društvo v svojem prvem društvenem letu pet zborovanj. Da ni bilo število zborovanj večje, temu so bile krive razmere časa. Neugodna, še bolj pa nestabilna zveza železnic, ustavljen promet, infekcijske bolezni — vse to je sililo k neprostovoljnemu čakanju. Blagajnikovo poročilo izkazuje: dohodkov 2206 kron 88 vin., izdatkov 1897 K 4 vin. Prebitek 409 K 84 vin.

Pri volitvah je bil predsednikom zopet enoglasno izvoljen naš že utrjen koroški bojevnik Peter Močnik, nadučitelj v Pliberku. Tudi ostali odbor je do malih sprememb neizpremenjen.

V poteku zborovanja so se sklenile resolucije, naglašujoč, da naj bo učitelstvo v prvi vrsti strokovna stanovska organizacija, neodvisna od vsake politične stranke. Glede naredbi o ocenjevanju učitelstva javnih ljudskih in meščanskih šol se sklene in sprejme sledeča resolucija: Učiteljsko društvo za pliberški okraj, zbrano na svojem občnem zboru dne 19. maja 1920 v Pliberku, odločno protestira proti naredbi poverjenišva za uk in bogočastje o usposobljenostnem ocenjevanju učiteljev (ic) na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji s kratko motivacijo, da naredba ne odgovarja načelom demokratične države.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je imelo 10. junija svoje izletno zborovanje v Limbušu. Udeležba je bila zelo dobra, vkljub nestanovitnemu vremenu, posebno, ker je na predvečer močno deževalo. Zborovalce je bilo 52. Nekateri so prišli peš zelo daleč. Tako so morali trije korakati sedem ur, zato pa nas je njih poset tembolj razveselil. Vidi se, da se vzbujajo zanimanje tudi v naših vrstah. Zborovanje se je vršilo v limbuški šoli. Predsednica pozdravi goste — tudi domačini, med njimi g. župnik, so se udeležili vsled poučnega predavanja zborovanja. Nadalje pozdravi gospoda nadzornika Lichtenwalnerja ter se mu lepo zahvali, da vsestransko pod-

pira društveno delovanje. Potem je sledilo predavanje strok. učit. g. Priola o: »Bodočih smernicah sadjarstva«. Pazljivo smo sledili zanimivemu predavanju. Povedal nam je, katere vrste se naj v bodoče pri nas sade: mašunčke, Baumanova renetta, londonski pepinek, renski bobarec in še nekatere druge. Opisal, kako se sadje spravila, kako sadno drevje oskrbuje, kako se čuvamo škodljivcev. Opozoril nas je na zanimiv, biološki način zatiranja škodljivcev v Ameriki: kjer se je škodljiv kapar na limonah in pomarančah zatiral z uvozom sovražnega hrošča iz Evrope. Opozoril je, da se je že našlo takega uspešnega sovražnika za jabolčnega zavijača itd. Celo predavanje vam ne morem napisati. Potem se je predsednica zahvalila gostom za prijazen poset ter prekinila zborovanje za pet minut. Ko smo nadaljevali, so bili sprejeti sledeči sklepi:

1. Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj smatra ustanovitve Slomškove zveze za Štajersko kot popolnoma nepotrebno, ker bodo po novih društvenih pravilih vsa okrajna učiteljska društva stanovska, strokovno-nepolitična in so potemtakem lahko združeni vsi učitelji in učiteljske različnega mišljenja. Z ustanovitvijo Slomškove zveze pa se hoče le zanesti v naše vrste razdor in prepir, da bi se nas oslabilo. Od našega društva ne prestopi nobeden.

2. Društvo pristopi z deležem 400 K zadrugi »Tvorica učil«.

3. Ako se bode še, kakor je to nameravano, ustanovilo več zdraviliških domov, naj se ustanovi eden, kje ob morju, kakor ga ima češko in moravsko učiteljsko društvo na Rabu.

4. V »Popotniku« se naj rezervira kotiček, kjer lahko učitelstvo objavi različna vprašanja, ako hoče imeti o pouku to ali ono pojasnilo.

5. Uradni list naj se naroči samo za šolsko vodstvo, krajni šolski svet ga malokdaj rabi. A naj ima za šolske, politične in dr. zadeve posebno kazalo.

Po zborovanju je bil skupen obed v gostilni Srečko Robiča. Tovarišice so nam umetniško okrasile skupno mizo, da je bilo videti, kot bi prišli na svatbo. A gostilničar je skrbel za žlahtno vince in okusno jed. Tako nam je čas v veselju družbi le prehitro potekel. Predno smo se razšli, smo obiskali grob tukajšnjega domačina, dolgoletnega prijatelja učitelstva, bivšega dež. odbornika in poslanca Franca Robiča. Ob grobu smo zapeli: »Blagor mu, ki se spočije«. — Posebno se nam je dopadel proroški napis na nagrobnem kamnu, ki označuje delovanje poslanca F. Robiča: »Prost naj bode, prost moj rod, — na svoji zemlji svoj gospod!« Ta napis je l. 1914. vražja roka pomazala s črnolom.

Vrtnišvi se s pokopališča se nam je pridružil sin pokojnikov g. dr. Hugo Robič, primarij na mariborski bolnišnici ter se je učitelstvu v ime- nu vdove in v svojem imenu s prijaznimi besedami zahvalil, da smo se hvaležno spominjali njegovega očeta.

Ko smo se razšli, je prišla k nam mlada, boječa, prvo leto službojoča učiteljica in rekla: »O! še enkrat napravite tako zborovanje!« Draga, tvoje besede so nas zelo razveselile; so nam dokaz, da si pridobivamo mladino in ta je naša bodočnost.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje dne 29. junija t. l. ob 9. uri dopoldne v mestni osnovni šoli v Celju po sledečem dnevnem redu:

1. Citanje zapisnika. 2. Poročilo pregledovalcev računov za leto 1919. 3. Dopisi. 4. Stanovske in društvene zadeve. 5. Javna kvalifikacija. 6. Pogovor o Načrtu zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS, predelanem po »Zavezi«. (Cenjeni člani naj blagovole vsebino tega načrta proučijo in načrt sam (priloga Učit. Tovarišu št. 23) prinesli s seboj k zborovanju.) 7. Volitev članov v »Društveno učiteljsko razsodišče« in delegatov za Zavezino delegacijsko zborovanje v Celju ali Mariboru. 8. Slučajnosti. 9. Plaćevanje članarine.

Ker je to zborovanje zadnje v letošnjem šol. letu, prosi polnoštevilno udeležbo — odbor.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj (slavnostno zborovanje). Petdeset let je minilo, kar se je rodilo »Cillier Lehrerverein«. Mladini se je pa posrečilo doseči, da je društvo dobilo ime, ki je odgovarjalo duhu večine društvenikov. Razmere so zahtevale, da se je društvo nekaj časa imenovalo »Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj«. Danes se pa društvo zopet imenuje »Učiteljsko društvo za celjski okraj«. Društvo je torej eno najstarejših pa tudi najštevilnejših. Kar pa je najvažnejše, je to, da je bilo društvo ves čas eno najagilnejših in da so se v njem rodile misli, na podlagi katerih sta se rodili Zaveza in Zveza.

Kaj čuda, če je zanimanje za slavnostno zborovanje, ki se je vršilo v četrtek dne 10. t. m. v imponentni stavbi mestne osnovne šole v Celju, raslo od dne do dne ter našlo viden izraz v skoraj polnoštevilni udeležbi društvenikov in v lepem številu milih gostov od blizu in daleč.

Za uvod je zapel pevski zbor pod vodstvom tov. Prejla lepo pesem. Nato pozdravi predsednik društva tov. naduč. Šivka navzoče. Posebej imenuje bivšega učitelja, sedanjega trgovca Toneta Brezovnika iz Voljnika, tajnika Zaveze Vilibalda Rusa iz Kranja, bivšega okr. šol. nadz. Zupaneka, dolgoletnega ude društva upokojenega učitelja g. Logarja, zadružnega tajnika Lešničarja, urednika Spindlerja in navzoče tovariše iz drugih okrajev po njih predsednikih tovariša Gnusa, tov. Jakšeta in Kurbusa. Med zborovanjem je vstopil ravnatelj tukajšnje realne gimnazije g. ravnatelj Jeršinovič, katerega je tov. predsednik posebej pozdravil kot prvega ravnatelja celjske gimnazije, ki je počastil društvo s svojo navzočnostjo. Po pozdravu je govoril predsednik jubilaru k 50 letnici čestitko in želel, da bi bilo društvu dano praznovati še več jubilejev.

Po teh besedah je deklamovala tov. Fani Pristovska pesem, ki jo je spesnil tov. Franjo Roš iz St. Pavla.

In nastopil je častitljiv, a po duhu vedno mlad častni član društva, tov. nadučitelj Armja Gradišnik in govoril slavnostni govor. Popisal je v kratkih, a jedrnatih besedah, kako je društvo nastalo in se razvijalo. Poudaril je osobito, da je stalo dve tretjini časa svojega obstanka odločno na narodni podlagi, da je skrbelo kot strokovno društvo za duševni, materialni in socialni napredek učitelstva, da je gojilo idealizem, ki je v njem edinem učiteljsko vedno našlo najde in bo našlo nteho, da je gojilo odkrito, srčno kolegialnost med društveniki. V bodoče stoji društvo odločno na narodni podlagi in vne-maj društvenike, da vzgojujejo mladino vedno in povsod v strogo narodnem duhu. Društvo vzbujaj in goji stanovsko zavest ter kolegialnost tudi v prihodnje. Negujmo nadalje idealnost, držimo jo kvišku kot najsvetejšo svetlini! Učitelstvo je reprezentant inteligence in ko tako ter kot pionir kulture poklicano, da po-vzdigne intelekt naroda in ga izobrazuje tudi so-čialno. Z besedami: »Sursum corda!« je skončal slavnostni govor, ki mu je sledilo burno odobranje.

Tajnik Zaveze Vil. Rus opraviči odsotnost predsednika tov. Jelenca in prinaša pozdrave Zaveze. Ko poda v splošnem zgodovino učiteljskega gibanja izza 60 let, omeni, da je celjsko društvo mati Zaveze in posredno snujoče se Unije, o kateri nam je podal jako zanimive podatke.

G. ravnatelj Jeršinovič pozdravi zborovalce kot učitelje in kot sin učitelja, ki pozna težave učitelja odgovoril. Iz srca je govoril stavke: »Zovejo vas pionirje kulture, kadar klonete pod pezo razmer: prezirno gledajo na vas, kadar mirno prenašate svojo usodo«. Učitelstvo je delavstvo bodočnosti bolj ko sedanjosti. Da Bog, da se mu posreči vcepiti bodoči generaciji samozavest, ki prinese boljše bodočnost!

Bivši učitelj trgovec Tone Brezovnik pripoveduje zanimive spomine iz prvih časov učiteljskega društva in o poznejših težkočah. Tov. Gmus govori o zadevi uč. zdrav. doma. Tovariš Brinar Franjo poziva navzoče k pristopu Jugoslovanske Maticе.

Tov. predsednik se zahvali vsem, ki so pripomogli k temu, da je proslava 50 letnice uč. društva sijajno uspela, kar najskrepeje ter zaključil slavnostno zborovanje. Pevski zbor zapoje še nekaj pesmic in učitelstvo se poda na dvorišče ter se da slikati v spomin na slavnostni dan.

Po zborovanju je bil banket v Nar. domu, pri katerem se je izpregovorila marsikatera duha dvigajoča beseda, dokler niso prihajajoči vlaki pozivali na odhod. Ločili smo se v zavesti, da smo preživeli dan, ki ga smemo šteti med najlepše in v prepričani, da nam ostane v neizbrisnem spominu.

+ Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Sl. g. je zborovalo dne 10. junija 1920 pri Sv. Trojici v Sl. g.

Predsednik tov. Franjo Kranjc prisrčno pozdravi vse došle tovarišice in tovariše, čestita tov. Radosl. Kopicu k imenovanju šolskim ravnateljem, omenja njegove zasluge za slovensko šolo pri Sv. Lenartu v Slov. g. na bivših vročih tleh, spominja se žalostnih razmer l. 1914., ko je dragi nam tov. Kopic moral prestat bridke dneve; po zatemneli zvezdi dočkal je vendar krasno bleščečo sonce. Naj mu sedaj blešči do skrajnih mej njegovih dni. Nato prisrčno pozdravi društvu novo pristopila ude tov. Cirila Vobič in njegovo gospo soprogo Emo Vobič. Čestita obema na lepem imenovanju pri Sv. Trojici — sredi Slov. g., ter jih v imenu društva povabi k marljivemu sodelovanju za povzdigo moči in časti našega društva. Nadalje čestita se tov. Iv. Majhen, ki je imenovan za nadučitelja pri Sv. Benediktu. V vznesenih besedah omenja vrle zasluge društvenega blagajničarja Radoslava Kovarčiča, katerega je društvo imenovalo 4. marca 1920. l. svojim častnim članom. Izroči se mu krasno izdelana častna diploma, znak priljubljenosti in njegovih zaslug. Navzoči zapoje po izročitvi diplome »Lepa naša domovina«. — Nato prečita predsednik došlo laskavo pohvalo od strani blagajničarja naše Zaveze, kateri je poročal, da je naše društvo prvo, ki ima vzorno blagajniško vodstvo. Tov. Kovarčič se v gijnjenih besedah zahvaljuje za lepo darilo, ki mu bo lep spomin prijateljske zveze.

Nato omeni predsednik spremembe pri društvu. Šola Sladki vrh se je prikopila mariborskemu okraju. Tovarišica Janežičeva je odšla na Koroško. V odbor za okrajno učiteljsko knjižnico se namesto tovariša Safariča, ki je odšel v Murško Soboto, izvoli tovarišica Grossmann.

Zadnji zapisnik se prečita. Ta se popravi v tem, da tovarišica Ivanka Kocmut ni prideljena drugi šoli, ampak je na dopustu.

Sklene se, da društvo izreče zahvalo gosp. nadzorniku Korpencu in župniku gosp. Gomilšek za dosego sklepa preložitve šolsk. začetka na jesen. Učiteljski Tovariš št. 11, z dne 18. marca 1920 vsebuje dopis »Upokojen s celo plačo!«, ta članek se mora udeležiti. Predsednik predlaga, da ostanjejo upokojeni še nadalje ude tistega društva, v katerem so bili vpisani, ko so vstopili v pokoj. Društvo bode skrbelo za njihov dobrobit, ne bo jih zapustilo. Krivice, ki se gode tem našim tovarišem, se morajo popraviti. Solidarnost tudi za te velja.

Načrt za preosnovo pravil okrajnih učiteljskih društev se pretrese in sklene se ravnati se po njih.

»Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb« za naš okraj vabi učitelstvo k rednemu obč. zboru, ki se vrši 13. 5. 1920. Tov. Kopic tajnik omenjenega društva, povdarja važnost tega društva. Učitelj-vzgojitelj mladine je prvi poklican, da podpira to društvo. Občnega zbora se naj udeležijo vsaj 1 učitelj(ica) vsake šole. Sklene se, da vsak društvenik prispeva po svojih močeh.

Na učiteljski konvikt naj društveniki ne pozabijo.

»Protialkoholno gibanje«, odlok okraj. šolsk. sveta z dne 14. 5. t. l., št. 5230 se pretrese ter sklene, v tem smislu marljivo delovati primeren krajevnim razmeram. V šoli se naj večkrat omenja pogubonosni vpliv alkohola, posebno tu v vinorodnih krajih.

Pri zborovanju 4. 3. 1920. se je pobiralo za rezervni sklad. Tovariši-ice), ki takrat niso bili navzoči, se prosijo, naj osebno odposlijejo prispevke — najmanj 10 K.

Učiteljskega kongresa v Beogradu se udeležijo: Jak. Kopic, Anton Vogrinec, Viktorija Trošt, Antonija Fabjan, Jožica Petelin, Jožica Premrov.

Delegatom za Zavezino zborovanje v Celju so izvoljeni razen predsednika Fr. Kranjca šolski ravnatelj Kopic, namestnika Perger in Voblic. Predlog tov. Kopic, da prispeva vsak član mesečno po 5 K kot odškodnina na potovalnih stroških, je bil sprejet.

Prihodnje zborovanje bo meseca avgusta pri Sv. Barbari p. Mar. — Tajnica.

Kronika.

= Nove plače poljskega učiteljstva. Po novi uredbi ima učiteljstvo poljske republike na privatnih kakor tudi državnih šolah sledeče plače: Učitelji brez usposobljenosti imajo 15.236 do 32.640, a oni z usposobljenostjo od 18.216 do 40.800 poljskih mark na leto.

= Šolska reforma v Avstriji. Avstrijski državni podtajnik za pouk soc. demokrat Glöckl je objavil delni načrt zakona za preosnovno šol in šolskega pouka, med tem navodila za preosnovno učiteljske izobrazbe. Tu se določa, da hodi izobrazba vseh učiteljev — bodisi na ljudskih, srednjih ali visokih šolah — ena ter ista, le doba naukov bodi za ene krajša, za druge daljša. Proti temu načrtu so zavzeli stališče rektorji vseh današnjih visokih šol v spomeniki, ki so jo izročili Glöcklu. Spomenica naglašja, da je za visoke šole življenjskega pomena, da ostane današnja srednja šola v celem svojem obsegu in ustroju kritično-znanstvenega značaja, vsled česar mora biti tudi izobrazba srednje-šolskega učiteljstva strogo kritičnoznanstvena. Nekaj drugega je z nižjimi šolami, ki imajo samo namen, posredovati elementarne vednosti oziroma čisto pozitivno znanje za natančno določene svrhe, ne pa pripravljati na znanstvene poklice. Za te šole mora tudi učitelj dobiti svoje znanje v pozitivnejši obliki in v kritičnoznanstveni; razen tega potrebuje primeren pedagoški izobrazbo. Tu pa treba poudariti, da se od prenosa pedagoške izobrazbe na visoko šolo ne sme preveč pričakovati. Pedagogika je nekaj podobnega kakor umetnost: znanost je ne more nikdar nadomestiti. Ljudskošolsko učiteljstvo si mora biti na jasnem, da zanj ne raste lov na znanstvenem polju, tembolj pa na splošno človeškem in etičnem. Spomenica zaključuje s svarilom, naj se pri šolski preosnovi ne podira vsega obstoječega, ker bi se pri tem uničile vrednote, katerih veličina in pomen je silnejše nego morejo krogi, ki z znanostjo nimajo zvez, pojmiti.

= Stališče avstrijskega katoliškega učiteljstva nasproti socialno-demokratski šolski reformi. Katoliška učiteljska zveza je o hinkošnih zborovala na Dunaju in zavzela stališče nasproti socialno-demokratskemu šolskoreformnemu načrtu. Misel, da se poslej učiteljska izobrazba vrši na vsenčističnem, katoliško učiteljstvo pozdravlja: dokle, se to ne izvrši, trajaj učiteljska izobrazba šest let, in sicer zadnji dve leti na univerzi z akademskim značajem in vrednostjo. Izobrazba učiteljstva naj se vrši na temelju svetovnega naziranja. Ves ostali načrt za ustroj ljudske šole in pouk na njej so govorniki s strokovnega in verskega stališča ostro obsodili; ako bi se ta načrt izvedel, bi morala šola propasti.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

= Nekaj misli ministra Habrmanna... Nova ustava izpremeni nekaj na področju šolstva. Država si pridržuje tudi za bodočnost ustanavljanje šol in šolsko nadzorstvo, pridržuje določanje učiteljske izobrazbe. Nisem prijatelj misli, da naj občinstvu odpade skrb in briga za šolstvo. Razmerje Nemcev do nas? Povsodi tam, kjer je nemških otrok zadostno število, imajo že svoje šole in jih bodo imeli tudi v bodoče. Nemških šol za češko dečo pa nočem vzdrževati. Šola ni za raznarodovanje, temveč za izobraževanje. Nemci prav dobro vedo, da imajo tudi po redukciji nekaterih šol, več, kakor pa jim gre po zakonu in sorazmerno več, kot imamo mi Čehi. Zasebno šolstvo. Šole, ki jih mora obiskovati vsak občan, morajo biti javne, o tem ni prerekovanja. Da se razširi izobrazba na Slovaškem, napravimo več daljših tečajev za občane 12—40 let. Visokošolska izobrazba učiteljstva ni preje mogoča, dokler se ne preosnuje srednja šola, načrti se pridno delajo. Pogoj šolskega napredka je visoko naobrazben in gmotno nadvisen učitelj. Učiteljice in učitelji so pri meni popolnoma enakopravni. Od učitelja želim veselje do dela, sem proti okostnosti in šablonovitosti, hočem pa tudi, da učitelj vzgaja izročeno mu mladino. Šole, ki jih država vzdržuje, morajo biti nad cerkvami. Podlaga pouku morajo biti le po znanosti ugotovljene resnice in zakoni in oziroma učenčev budočnost. Nikakor ne odgovarja pedagoški svobodi vsiljevanje tega ali onega svetovnega nazora, ravno

tako pa to pravilo ne izloča različnih filozofičnih naziranj. Kakšen je moj najbližji program? Zelim si, da postanejo meščanske šole občeobvezne, kakor bi tudi vse nadaljevalne šole rad uvrstil v občeobvezne šole. Srednje šole bi rad približal praktičnemu življenju, seveda pa nikdar ne na račun obče izobrazbe. Vrata visokih šol so po mojem nazoru dosti preozka. Strokovno šolstvo zasluži večjega umevanja od strani občinstva in učiteljstva, a ne sme odvracati dijakov od praktičnega življenja. Vsa stremiljenja pa mora podpreti vsaka učiteljica, učitelj, profesor z vsemi svojimi silami, potem bo šlo veselo naprej. V tem smislu sem že večkrat govoril, in mislim, ne zastoj!

Ste že slišali, da bi pri nas kedaj kak naučni minister, ali poverjenik, ali pa morda predsednik višjega šolskega sveta razvil svoj program? Dve leti bo že skoro naša Jugoslavija, a šolskega programa še nismo slišali iz ust mož, ki imajo vati v rokah. Nastane vprašanje: Imajo sploh program?

= Vseučilišče v Bratislavi (Požunu) je posvečeno imenu največjega pedagoga: Komenskemu.

= Sosveti krščanskih roditeljev se snujejo v Brnu in Olomucu od strani tamošnje češkoslovenske ljudske stranke. P. Karl Fanfrol, tajnik osrednjega odbora in menih brnskega samostana, je razposlal letak, kjer pravi med drugimi, da je treba stopiti v poslednji minuti na krov, braniti, in rešiti, kar se še rešiti da. V sosvet se sprejme vsakdo, ki je dopolnil 18 let in naj pripada katerikoli politični stranki. Za predsednika naj se izvoli ne preveč eksponiran član ljudske stranke. Tajništvo pa naj prevzame duhovnik v kraju. Stara pesem — v akterjevih rokah naj so vse nitke punč in lutk, ki kima, kadar nekdo pocukne.

= Kje je naše mesto? Pod tem naslovom razpravlja v silno lepem članku Pronnyk o stališču, ki naj ga zavzema učitelj v svojem službenem kraju. Končuje: Zaženimo od sebe vsako željo po mamoni, časti, slavi, uradih in sinekurah, naše srce naj napolni toga za vznesenimi ideali, s katerimi so budili naš narod možje kot Havliček, Palacky, Masaryk. Po njihovih stopinjah vodimo mladež in svoje ljudstvo. Gorimo z žarečim ognjem, čigar svet razsvetljuje neizmerne daljave in osvetljuje pot vsem, ki se mu bližajo. Razdajamo varčno a s polnim prigriscem darove kulture in civilizacije, s katerimi smo nasitili svojo lastno notranjost, oplemenili lastne duše. „Blagoslovljeni, ki se zavedajo, blagoslovljeni ljudje bistrega duha, ljudje volje in dejanja, zakaj njih je kraljestvo na — zemlji.“ (Zola).

= Posebni razredi za preizkušnjo načrtov. „Svobodne češke šole“ se ustanove povsodi tam, kjer deluje učitelj, ki se bavi s preosnovno učnih načrtov v x smislu „svobodne šole“.

= Poziv na kulturno delo zunaj šole za šolo: Tovariši, bratje in sestre! Prišla je doba, ko nas zgodovina kliče na nesebično, težko delo. Posebno v vaseh ni nikogar poleg nas, ki bi mogel vzgojiti svobodne državljane, prave republikance. Ne zadošča, da delamo samo v šoli, nikakor ne moremo čakati 10 do 20 let na občane iz današnje mladine. Med tem bi prav lahko izgubili republiko. Saj vidite okrog sebe „sedanje občane-republikance!“ Polovico dela si prihranimo, če dajemo sami najlepši vzgled. Bodimo nekadilci, abstinenti, popolni abstinenti, živimo spolno čisto življenje, ne zahajajmo v gostilne. Obračunajmo najprej sami s seboj, ne iščimo prijateljstva z bogatini, spoprijateljimo pa se z ubogimi, bodimo njihovi bratje. Plačilo nam bode blaga zavest, da smo „učitelji“!

Iz Jugoslavije.

= Zadnji rok za priglasenje k Učiteljskemu kongresu v Beogradu je določen za dan 20. t. m. Kdor se misli udeležiti kongresa in se še ni prijavil, naj to stori do gornjega roka. Na poznejše prijave se ne bo več oziralo.

= Volitve v okrajna učiteljska društva in druge zastope učiteljskih organizacij. Da pridejo pri sestavi odborov okrajnih učiteljskih društev in v drugih zastopih naših strokovnih organizacij tudi manjšine v poštev, je potreba izpremeniti tudi način volitev. Predelati je v tem smislu v prvi vrsti pravila. Kompromisi imajo slabe izkušnje in na podlagi njih ne bo mogoče operirati. Sistem volitev z absolutno večino glasov se mora izpremeniti v proporcionalni sistem in voliti se bo moralo na podlagi kandidatih list. Na ta način je mogoče, da pridejo v poštev tudi manjšinske skupine pri organizaciji in se omogoči sodelovanje vsem, ki so resno za to voljni. Izognemo se pa

tudi brezplodnemu prerekanju. Po razmerju števila glasov bi se uredilo razmerje zastopnikov. Načelo proporcije odgovarja demokratski uredbi in bi bilo priporočljivo tudi za naše organizacije. Čas za tako preosnovo je še pri kongresu v Beogradu in pozneje pri izpremembi pravil okr. učiteljskih društev. — J. D.

= Ureditelj plač strokovnemu (meščanskošolskemu) učiteljstvu. Dalmatinsko učiteljstvo se je obrnilo na ministrstvo prosvete in Udruženje v Beograd s sledečo vlogo: „Skoro bo leto, kar je bil sprejet novi zakon o narodnih šolah (23. jul. 1919), ki je stopil s 1. dec. 1919 v veljavo, a meščanskošolsko učiteljstvo v Dalmaciji, kakor vse učiteljstvo višjih ljudskih šol v ostalih delih Jugoslavije še vedno čakajo na ureditev svojih plač. Zato jim je nakazana plača kakor ostalemu učiteljstvu narodnih šol in vprašanje višjih prejemkov ali doklad še ni rešeno. Bil bi že čas, da se enkrat že reši to vprašanje in ne, da morajo čakati na to, kar jim po vsej pravici pripada. Čudimo se, da nas ni imel nihče v mislih in se ni spomnil na nas pri ureditvi plač učiteljstvu na narodnih šolah.“

= Nejevolja med srbskim učiteljstvom. Junjski poviški, pri katerih se je prezrlo učiteljstvo so spravili tudi srbsko učiteljstvo in organizacije do močnega in razburjenega gibanja. Vsa okrajna društva in zveze pošiljajo Udruženju srbskega učiteljstva v Beograd brzojavke, v katerih odločno zahtevajo ureditev te zadeve. V nekaterih krajih vladajo še velike nerednosti pri izvedbi in izplačilu plač v smislu zakona o narodnih šolah s 1. dec. 1919. V glavnem zahtevajo vsa društva, da je paziti na to, da se učiteljstva ne prezre pri uvrščenju uradništva v pragmatiko. Druga zahteva je ta, da je formulacija uvrščenja jasna in enaka uradništvu z maturo. Zahteva se vse dodatke draginskih doklad, kakor jih imajo državni uradniki, da ne bo razlike, že od 1. dec. 1919. Nekatera društva zahtevajo izredno skupščino Udruženja, druga groze s štrajkom.

= Mariborska „Straža“ hujska učiteljstvo na medsebojen kulturni boj. (Dopis.) V zadnji „Straži“ zopet ščuva nek Fabian čev eksponent učiteljstvo na Štajerskem na medsebojen boj. Sramotno bi bilo za učiteljstvo, če bi sledilo razboritimi elementom, ki se hočejo tudi tu na Štajerskem okoristiti na račun Slovaške zveze. Proti organizaciji bi ne imeli ničesar, če bi je ne vodili tako nezdravi ljudje, ki jim je osebno izkoriščanje vse, interes učiteljstva pa postranska stvar. Okrožnico, s katero so sejal razdor, ste že prejšnji objavili. Gotovo je, da je bil ta dopis diktiran iz Ljubljane neki osebi v Mariboru, ki je hotela izrabiti sedanjost momenta Pa naše društvo je predravno, da bi sledilo namenom takih ljudi. V sedanjem času potrebujemo močne strokovne in ne kulturnobojnih organizacij, ki bo delovala na enoten nastop ne pa na medsebojen razkol in boj!

= Koroška mladina v Ljubljani. V petek dne 11. t. m. je prispela v Ljubljano pod vodstvom svojega učiteljstva šolska mladina iz Borovelj in bližnjih krajev. Sprejem mladih gostov v Ljubljani od strani ljubljanske šol. mladine je bil pri srčen. Po obedu, ki je bil prirejen Korošcem v Mladiki, so si nekateri oddelki izletnikov ogledali razne zanimivosti ljubljanskega mesta. Popoldne je bila za koroško mladino predstava v dramskem gledališču. Večina mladih gostov je zvečer odšla zopet proti domu; okrog 70 šolskih otrok pa je ostalo v Ljubljani še vso soboto ter nastopilo zvečer v Unionski dvorani s petjem pod vodstvom tovariša Šušteršiča. Vse pevske točke so bile naravnost krasno izvajane, za kar je žel zbor po vsaki končani točki burne pohvale od strani mnogobrojnega poslušalstva. Prireditelj je pokazala resno in temeljito delo, ki ga vrše naši tovariši med našimi koroškimi brati. Le tako naprej do končne zmage!

= Gojenci III. letnika na drž. mošk. učiteljsku v Ljubljani — bivši vojniki! V III. let. drž. mošk. učiteljske se nahaja 52 gojencev. Izmed teh je 20 dijakov — bivših vojakov. Bili smo 3 do 4 leta pri vojakih in izgubili ravno toliko učnih let. Izpregledalo se nam ni ničesar. Bivša avstrijska vlada nam je obljubila, da se bo na naše službovanje ozirala. Reklo se je, da svojih zamujenih šolskih let ne bomo izgubili, kar se je na drugih srednjih šolah tudi upoštevalo. Lansko leto smo se vrnili v šolo k rednemu pouku. Dne 19. februarja 1920 smo vložili potem ravnateljstva prošnjo na višji šolski svet, da se nam dovoli počitniški tečaj, za katerega smo upravičeni prositi, ker je bil tudi lansko leto tečaj, za katerega so imeli dostop vsi gojenci III. letnika ne glede na starost in vojaško službovanje. Prišli so iz tečaja 17letni učitelji, ki so branili svo-

jo domovino na ljubljanski promenadi. Mi pa smo stari od 23 do 28 let, zreli, da si služimo svoj kruh in gotovo praktično bolj izkušeni, kakor lanskoletni gospodje in gospodične, ki so imeli to ugodnost, da so pohajali šolo neovirano, medtem ko smo izgubili mi do 3, 4, da celo 5 let. Naše gmotne razmere so žalostne in bi se nas že vsled tega in zamujenih let in starosti moralo upoštevati. Če bi tečaj trajal tudi več kakor 6 tednov in bi obsegal širšo snov kakor lanski tečaj, bili bi zadovoljni. Samo, da bi prišli vsaj 1 leto prej do kraha. Tega nam pa ne dovolijo vsled slabih gmotnih razmer in izčrpanih fizičnih moči. Za nas ni denarnega kritja. Za gimnazije je pa dovoljen tečaj že od februarja do konca julija. Tem je na razpolago na našem zavodu vse, profesorji, denarno kritje in vadnica. Ali gimnazijci si ne štejejo v sramoto, da nam krajejo kruh. Zato se obračamo na javnost in na vse učiteljstvo, da nam pomore v naši pravici. — Dijaki-vojaki, III. let. drž. učit. v Ljubljani.

= Tečaj za deška ročna dela na Češkem. — Tovarišem in tovarišicam, ki so se prijavili za počitniški tečaj deških ročnih del, sporočam sledeče:

Priglasnice sem poslal že pred 1 in pol mesecem višjemu šol. svetu v Ljubljano, da določi odnosno razpiše s kratkim rokom natečaj udeležnikov. Tov. instruktor ministrstva prosvete v Pragi g. Milan Šilka mi piše, da je nam Slovencem zagotovil pet mest v tečaju v Val. Meziříči pet na v tečaju v Uher. Hradišti. Tečaja bosta trajala po 4 tedne, mogoče tudi dalje časa. Pismo sem poslal kot vse drugo tudi višjemu šolskemu svetu, da sklepa o podpori in določi udeležnike.

Želim, da bi nam šlo vse po sreči, za kaj tečajev deških ročnih del in šolskih delavnic nam je potreba kot ribi vode.

V Trzinu, 11. junija 1920.

Albin Lajović

= Šolski list. Dosedaj sta izšli dve številki tega lista, in sicer s tvarino, ki je namenjena za obravnavo v leseni in pomladi. Iziti imata še dve številki s tvarino za zimo in poletje. Založnica Učiteljska tiskarna bo vse storila, da bosta tudi ta dva dela učiteljstvu, oziroma šolski mladini še pred prihodnjim šolskim letom na razpolago. — Od mnogih strani čujemo pritožbe o previsoki ceni Šolskega lista. Mi pa trdimo, da je to najcenejša novodobna učna knjiga. Le primerjajte njene cene s cenami drugih šolskih knjig, ki izhajajo v sedanjih dobi — pa se preverite o naši trditvi. Cene: 5 K, 8 K, 14 K so v primeri s predvojnimi cenami res horendne, toda tem cenam se bo treba privaditi, kakor smo se morali privaditi cenam za sladkor, kavo, moko, mleko, vino itd. Pol litra vina naj si pritrga od ust učencev oče, pa ima plačano učno knjigo. Nikakor pa ne moremo pričakovati v doglednem času, da bi cene tiskovin padle; vse tiskariške potreščine, osobito pa papir se še vedno podražujejo in nihče ne ve, kdaj bodo dosegle svoj višek. Ker pa nimamo cenejših knjig, ne bo preostajalo drugega, kakor da sežemo po Šolskem listu. — Nikakor pa nečemo izrabljati sedanjih razmer v spekulativne namene. Zato smo se namenili, da bomo stisnili vsebino ostalih dveh števk na najskrajnejšo mero. Etične tvarine bo skoro dovolj v dveh prvih številkah. Ta del se bo dopolnil samo z onimi berilnimi sestavki, ki se nanašajo na zimo, oziroma na poletje, obenem pa se bo zaokrožila tvarina iz realij tako, da bo za vsako stopnjo popolna. — Še nekaj! Poleg mnogostranske pohvale smo čuli tudi nekatere splošne — pavšalne kritike kakor: „Šolski list vobče ne ugaja!“ — Nam ni na hvali in tudi graje se ne bojimo. Naše stremljenje je bilo realno: ustvariti smo hoteli nekaj dobrega. V koliko se nam je to posrečilo, o tem naj sodi učiteljstvo. Zato prosimo stvarne in stroge ocene. Vsak, kdor je poučeval na podlagi Šolskega lista, naj nam naznani, kaj mu je ugajalo, kaj ne; kaj naj se izpusti v prihodnjih čitankah, kaj naj se dostavi, kaj naj se izpopolni in izboljša. Če bo sodelovalo pri tem delu vse učiteljstvo na ta način, potem dobimo v resnici dobre, popolne nove čitanke. In to je glavni smoter Šolskega lista.

= Podržavljenje trgovske šole v Ljubljani. Bivši deželni odbor kranjski je ustanovil leta 1908. Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani, ki je obsegala v začetku deški oddelek in Zadržno šolo ter se je leta 1913. toliko razširila, da se ji je priključil tudi poseben deklški oddelek. Absolventje in absolventinje šole so dokazali v svojih praktičnih poklicih, da dosega šola docela svoj namen. Zanimanje za šolo je od leta do leta večje, ker se je javnost prepričala, da prihaja iz šole za prakso dobro poraben naraščaj. V tekočem šolskem letu obsega šola 7 razredov z 260 učenci in učenkami. Šola je vzdrže-